

نقش عامل های سرشتی و منشی شخصیت در پیش بینی اعتیاد اینترنتی دانشجویان

ندا کشاورز^۱، زهرا زنگوله چی^۲، مرجان خوش اقبال^۳

چکیده

پیش زمینه و هدف: پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش عامل های سرشتی و منشی در پیش بینی اعتیاد اینترنتی دانشجویان انجام گرفت. **مواد و روش کار:** جامعه آماری در پژوهش حاضر دانشجویان دانشگاه تبریز بود. در راستای هدف پژوهشی تعداد ۳۲۰ نفر به عنوان نمونه با روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شدند. برای اندازه گیری متغیر ها از پرسشنامه سرشت و منش کلونینجر و پرسشنامه اعتیاد اینترنتی یانگ استفاده شد. داده های پژوهش با استفاده از نرم افزار اس پی اس و با استفاده از روش همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه تحلیل شدند. **یافته ها:** تحلیل داده ها نشان داد که بین ابعاد سرشتی و منش شخصیت کلونینجر و اعتیاد اینترنتی رابطه معنی دار وجود دارد. همچنین نتایج رگرسیون چندگانه نشان داد که نوجویی قادر است اعتیاد اینترنتی را به طور مثبت، و پاداش-وابستگی، همکاری و خودراهبری اعتیاد اینترنتی را به طور منفی پیش بینی نمایند. **بحث و نتیجه گیری:** نتایج حاضر در روشن تر شدن علل زیربنایی اعتیاد اینترنتی راهگشا بوده و تلویحات کاربردی مفیدی در پیشگیری از اعتیاد اینترنتی دارد.

کلید واژه: سرشت و منش، اعتیاد اینترنتی

^۱ کاندیدای دکتری تخصصی روانشناسی، روانشناسی، دانشگاه تبریز (نویسنده مسئول)

^۲ کاندیدای دکتری تخصصی روانشناسی، روانشناسی بالینی، دانشگاه شیراز

^۳ دکتری تخصصی روانشناسی، روانشناسی، دانشگاه تبریز

مقدمه

با توجه به گستردگی نفوذ اینترنت در زندگی کنونی افراد، تعداد کسانی که کاربران آن هستند بخش عمده ای از جمعیت های عمومی را تشکیل می دهد. در کنار تمامی محاسن و کاربردهای اینترنت و تسهیل های مختلفی که در زندگی افراد ایجاد نموده است، معایب حاصل از استفاده نا صحیح آن، جزو پدیده های نوظهور دهه های اخیر است. یکی از این پیامدهای منفی «اعتیاد اینترنتی» است. طبق تعریف، اعتیاد اینترنتی بر حالتی اشاره دارد که فرد کنترل خود در استفاده از اینترنت را از دست می دهد و به طور مداوم به استفاده از اینترنت می پردازد (شاپیرا، لسینگ، گلداسمیت، زابو، لازوریتز، گولد^۱ و همکاران، ۱۹۹۹). آسیب های ناشی از اینترنت به اندازه ای است که پیامدهای ناخوشایندی چون فقدان خواب، فقدان اشتها یا بروز تعارض بین اعضای خانواده یا از دست دادن شغل یا موقعیت تحصیلی متوجه زندگی فرد شده و تأثیرات منفی بر جای می گذارد (جنتایل^۲، چو، لیاو، سیم، لی، فانگ و همکاران ۲۰۱۱).

مدل های مختلفی تاکنون به دنبال طبقه بندی این پدیده بوده اند. طبق نخستین گمانه زنی هایی که توسط یانگ (۱۹۹۸) مطرح شده بود، اعتیاد اینترنتی زمانی رخ می دهد که اینترنت برای مقابله با شرایط سخت زندگی واقعی استفاده شود. به نقل از کاردفلت، ۲۰۱۴. کاردفلت و وینتر (۲۰۱۴) نیز اعتیاد اینترنتی را به صورت راهبردهای مقابله ای با رویدادهای منفی زندگی تعریف می نمایند.

از سویی بلاک^۳ (۲۰۰۸) تلاش دارد تا اعتیاد اینترنتی را به صورت اعتیاد رفتاری که با تکانش وری بالا مشخص است و با اعتیاد به مواد دارای اشتراکات بالایی همچون تحمل^۴، علائم ترک و .. است، تعریف نماید. از طرفی والرند^۵، بلانکارد، ماگو، کوشتر، راتل، لئونارد و همکاران (۲۰۰۳) اعتیاد اینترنتی را در قالب تئوری میل و هوس^۶ مفهوم بندی نموده و اعتیاد اینترنتی را به عنوان پیامد گرایشات وسواسی تعریف می نماید.

در طی چند سال اخیر، تعدادی از مطالعات بر عوامل ژنتیکی تاکید نموده اند. در این راستا، دریاکولو و اورساواس^۷ (۲۰۱۴)؛ لی، چن، لی، و لی^۸ (۲۰۱۴)؛ و وینک، بیجسترولت، هاپرتز، بارتلز، بومزما^۹ (۲۰۱۵) نشان دادند که ۰/۴۸ درصد از تفاوت های فردی در نشانه های اعتیاد اینترنتی می توانند توسط عوامل ژنتیکی تبیین شوند. همچنین لی^{۱۰} و همکاران (۲۰۰۸) گزارش نمودند که انتقال دهنده سروتونین (۵-HTTLPR) می تواند به اعتیاد اینترنتی مرتبط باشد. به دلیل گستردگی نفوذ اینترنت در زندگی افراد، تعداد کسانی که ممکن است به دلیل برخی آسیب پذیری ها، گرایشاتی به استفاده ناکارآمد از اینترنت داشته باشند و به نوعی دچار اعتیاد اینترنتی شوند، روز به روز در حال گسترش است. فلذا شناخت این آسیب پذیری های ذاتی می تواند کمک شایانی به شناسایی این پدیده نماید. در این راستا در آسیب شناسی روانی به ویژگی های شخصیتی به عنوان عامل اصلی در تبیین پدیده های رفتاری تاکید می شود به نحوی که امروزه بر نقش گسترده آن در رفتارهای اعتیادی اشاره می شود (فلوروس^{۱۱} و سیوموس^{۱۱}، ۲۰۱۴).

¹ Shapira Lessig, Goldsmith, Szabo, Lazoritz, Gold,

² Gentile, Choo, Liam, Sim, L, Fung

³ Block

⁴ Tolerance

⁵ Vallerand, Blanchard, Mageau, Koestner, Ratelle, Léonard

⁶ Passion

⁷ Deryakulu And Ursavas

⁸ Chen, Li, Li Li

⁹ Vink Beijsterveldt, Huppertz, Bartels, Boomsma

¹⁰ Lee

¹¹ Floros, Siomos

طبق نظر وایدگر و اسمیث^۱ (۲۰۰۸)، تعامل بین شخصیت و آسیب روانی را می توان به ۳ گونه تقسیم نموده به نحوی که ممکن است، شخصیت و آسیب روانی ظهور همدیگر را تسهیل نمایند یا اینکه ممکن است علت شناسی زیربنایی یکسان داشته باشند و در نهایت یکی از آنها ممکن است نقش سببی در علت شناسی یا ظهور دیگری داشته باشد. به علاوه کو^۲ و همکاران (۲۰۱۲) معتقدند که مکانیزم های بیولوژیکی، روانشناختی، و جامعه شناختی مشترک ممکن است زیربنای اختلالات روانی و رفتارهای اعتیادی باشند (به نقل از فیاضی و حسنی، ۲۰۱۷).

در توضیح باید عنوان نمود که شخصیت مفهومی است که، تعاریف گوناگونی از آن به عمل آمده و رویکردهای مختلف بر جنبه های زیستی یا محیطی خاصی از شخصیت تاکید نموده اند. این در حالی است که شخصیت انسان، پدیده پیچیده ای است که در آن هم نقش عوامل ژنتیکی و هم عوامل محیطی نقش دارند. در این راستا تئوری شخصیت کلونینجر (۱۹۸۰) از این حیث که هم جنبه های زیستی (ابعاد سرشتی) و هم جنبه های اجتماعی-فرهنگی (ابعاد منش) را در بر میگیرد، بسیار قابل توجه است. مدل کلونینجر برای نشان دادن رویه های غیر انطباقی رفتار مناسب تر است درحالیکه مدل پنج عاملی محدوده نرمال تفاوت ها را بهتر نشان می دهد (کاویانی، ۱۳۸۶).

¹ Widiger, Smith

² Ko, Kim, Kim, Lee, Kim

کلونینجر شخصیت را بر ساخته از دو بخش می داند: سرشت^۱ و منش^۲. سرشت بخش زیستی و ارثی شخصیت است و نشانگر آمادگی های پیش ساخته در واکنش به هیجانات پایه است. منش، بخش محیط ساخته شخصیت است و در طی زمان و در تعامل سرشت با محیط ساخته می شود. ابعاد سرشت شامل آسیب پرهیزی^۳، نوجویی^۴، پاداش وابستگی^۵ و پشتکار^۶ است. ابعاد منش نیز شامل، همکاری^۷ و خودفراروی^۸ و خودراهبری^۹ هستند. مطالعاتی چند، به بررسی رابطه ابعاد سرشت و منش منش کلونینجر با اعتیاد اینترنتی پرداخته اند. در این راستا، پژوهش ها^{۱۰} (۲۰۰۷) نشان دادند که اعتیاد اینترنتی با اجتناب از آسیب بالا، خود جهت دهی کم، همکاری جویی کم، خودبرتری جویی بالا مرتبط است. همچنین مطالعه کو^{۱۱} و همکاران (۲۰۰۸) نشان داد که معتادان اینترنتی نمرات بالاتری در خودجهت دهی و همکاری جویی نشان می دهند و نمرات کمتری در نوجویی، خودبرتری جویی نشان می دهند و مطرح ساختند سرشت بیولوژیک و منش می توانند یکی از علت شناسی های دقیق اعتیاد اینترنتی باشند. مطالعه لی (۲۰۰۸) نشان داد که افرادی که استفاده مداومی از اینترنت دارند، سطوح بالاتری از رفتارهای اجتناب از آسیب نشان می دهند و به نظر می رسد ویژگی های ژنتیکی و صفات شخصیتی آنها مشابه بیماران افسرده است. از سویی مطالعه لی (۲۰۰۷) نشان داد که افرادی که دچار استفاده پرخطر و بیش از حد از اینترنت بودند، نمرات کمتری در پاداش وابستگی، خود جهت دهی و همکاری جویی داشتند. همچنین کیم (۲۰۱۰) نیز به طور مشابهی گزارش نمود ویژگی های روانشناختی در معتادان به گیم های اینترنتی را در قالب از نوجویی بالاتر و خودجهت دهی بالاتر، ترسیم نمود. اما همانطور که مشاهده می شود یافته های متناقضی در بین نتایج مشاهده می شود. فلذا هدف پژوهش حاضر دستیابی به دیدگاهی روشن تر از نقش ابعاد سرشت و منش در پیش بینی اعتیاد اینترنتی دانشجویان بود.

¹ Temperament

² Character

³ Harm Avoidance

⁴ Novelty Seeking

⁵ Reward Dependence

⁶ Persistence

⁷ Cooperativeness

⁸ And Selftranscendence

⁹ Self-Directedness

¹⁰ Ha

¹¹ Cho

شیوه اجرا و نمونه گیری

پژوهش حاضر در قالب یک طرح توصیفی-همبستگی انجام شد. از جامعه دانشجویان دانشگاه تبریز که تخمین زده می شود حجمی حدود ۲۴۰۰۰ نفر داشته باشند، مطابق فرمول کوکران، تعداد ۳۲۰ نفر به عنوان نمونه و به روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای انتخاب شدند. تنوع رشته های شرکت کنندگان در پژوهش عبارت بود از رشته های فنی-مهندسی، کتابداری، اقتصاد، روانشناسی، ادبیات انگلیسی و فارسی، تربیت بدنی، مهندسی تغذیه و شیمی. مقطع تحصیلی شرکت کنندگان نیز شامل مقاطع کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری میشد. پس از جلب رضایت شرکت کنندگان برای همکاری در پژوهش و جمع آوری داده های پژوهش، تعداد ۲۸ پرسشنامه فاقد اعتبار ارزیابی شده و از تحلیل داده ها کنار گذاشته شد. تحلیل داده ها به کمک نرم افزار SPSS نسخه ۲۰ انجام شد.

ابزار های پژوهش

۱) پرسشنامه سرشت و منش کلونینجر: برای سنجش ویژگی های سرشت و منش شخصیت از پرسشنامه سرشت و منش کلونینجر (TCI-125) استفاده شد. این پرسشنامه حاوی ۱۲۵ سوال است. که دو بعد سرشت و منش را می سنجد و مجموعاً دارای هفت خرده مقیاس است. نحوه نمره گذاری برای پاسخ های بلی نمره «۱» و برای پاسخ های خیر نمره «۰» منظور می گردد. به استثناء سوالاتی که نمره گذاری معکوس دارند که در آنها پاسخ های بلی نمره «۰» و پاسخ های خیر نمره «۱» میگیرند.

در پژوهش آلون سو و همکاران (۲۰۰۸) ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه بالای ۰/۶۸ بدست آمده است. کایوانی (۱۳۸۴) ضریب پایایی باز آزمایی این پرسشنامه را در مقیاس های ۷ گانه از ۰/۶۱ تا ۰/۹۶ بدست آوردند. بین مقیاس های ۴ گانه سرشت با هم و مقیاس های ۳ گانه منش همبستگی معنی داری بدست نیامد. این بدان معنی است که مقیاس ها از یکدیگر مستقل هستند.

ضریب همبستگی فرم کوتاه این پرسشنامه با فرم بلند ۰/۶۲ بدست آمده است.

۲) آزمون اعتیاد به اینترنت (IAT): پرسشنامه اعتیاد به اینترنت توسط یانگ در سال ۱۹۹۸ ساخته شد. این مقیاس یکی از پرکاربردترین آزمونهای سنجش اعتیاد به اینترنت و یک ارزیابی خودسنجی ۲۰ ماده ای است که براساس درجه بندی لیکرت به صورت همیشه (نمره ۵)، خیلی زیاد (نمره ۴)، غالباً (نمره ۳)، گاه گاهی (نمره ۲) و به ندرت (نمره ۱) دسته بندی شده است. هرچه نمره فرد بیشتر باشد؛ وابستگی و اعتیاد به اینترنت بیشتر است. میزان اعتیاد براساس نمرات به سه طبقه: «اعتیاد خفیف» (۲۰-۴۹)، «اعتیاد متوسط» (نمرات ۷۹-۵۰)، و «اعتیاد شدید» (نمرات ۱۰۰-۸۰) تقسیم بندی می شود (جعفری ندوشن، علیپور ندوشن، میری زاده، احمدی طهران، نوروزی نژاد، صادقی یکتا و علیپور ندوشن، ۱۳۹۱). یو و همکاران آلفای کرونباخ آن را بیش از ۰/۹۰ گزارش کردند. همچنین در ایران نیز احمدی، عبدی، عبدالملکی، شهنسوارانی (۱۳۹۱) ناستیازی آلفای کرونباخ آن را ۰/۸۱ محاسبه کرده اند.

یافته ها

اطلاعات توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است. سرشت با چهار خرده مقیاس نوجویی، آسیب پرهیزی، وابستگی به پاداش و پشتکار و منش با سه خرده مقیاس همکاری، خودراهبری و خودفراروی مشخص شده اند.

جدول شماره ۱- شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
اعتیاد اینترنتی	۵۱/۹۹	۱۴/۶۳
نوجویی	۹/۷۱	۲/۷۳
آسیب پرهیزی	۱۰/۲۷	۳/۲۳
وابستگی به پاداش	۷/۴۵	۲/۱۷
پشتکار	۲/۶۹	۱/۲۷
همکاری	۱۳/۰۴	۴/۰۳
خودراهبری	۱۱/۸۶	۴/۱۳
خودفراروی	۳۲/۱۶	۲/۸۳

ضرایب همبستگی متغیرهای اعتیاد اینترنتی و خرده مقیاس های سرشت و منش در جدول ۲ ارائه شده است. اطلاعات جدول نشان می دهد که بین خرده مقیاس های نوجویی و آسیب پرهیزی با اعتیاد اینترنتی همبستگی مثبت و معنی دار وجود دارد. همبستگی میان خرده مقیاس های وابستگی به پاداش، پشتکار، همکاری، خودراهبردی و خودفراروی با اعتیاد اینترنتی منفی و معنی دار است. به طور کلی مشاهده می شود رابطه تمام خرده مقیاس ها با اعتیاد اینترنتی معنی دار است.

جدول شماره ۲ - ماتریس ضرایب همبستگی متغیر های مورد مطالعه

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
اعتیاد اینترنتی	۱								
نوجویی	۰/۳۷**	۱							
آسیب پرهیزی	۰/۳۱**	۰/۱۷**	۱						
وابستگی به پاداش	۰/۳۶**	۰/۲۲**	۰/۱۹**	۱					
پشتکار	۰/۳۱**	۰/۲۲**	۰/۲۵**	۰/۲۰**	۱				
همکاری	۰/۵۱**	۰/۴۵**	۰/۳۵**	۰/۴۰**	۰/۳۶**	۱			
خودراهبردی	۰/۳۸**	۰/۴۰**	۰/۴۳**	۰/۳۱**	۰/۲۵**	۰/۴۵**	۱		
خودفراروی	۰/۲۹**	۰/۲۱**	۰/۲۷**	۰/۱۸**	۰/۳۴**	۰/۳۵**	۰/۰۹	۱	

به منظور بررسی سهم ترکیبی خرده مقیاس های سرشت و منش در پیش بینی اعتیاد اینترنتی از روش تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد و نتایج حاصل در جدول ۳ خلاصه گردید. مندرجات جدول ۳ نشان می دهد که رگرسیون نمره های اعتیاد اینترنتی به طرف متغیرهای پیش بین از نظر آماری معنی دار است ($F=21/77$, $p<0/0001$). براساس این نتایج می توان گفت که سرشت و منش قادر هستند تغییرات اعتیاد اینترنتی را به طور معنی دار پیش بینی کنند. ضریب پیش بین نیز نشان می دهد که ۰/۳۵ درصد از واریانس اعتیاد اینترنتی توسط نوجویی، آسیب پرهیزی، وابستگی به پاداش، پشتکار، همکاری، خودراهبری و خودفراروی تبیین می شود. براساس نتایج داده های جدول و اطلاعات مربوط به ضرایب بتای استاندارد می توان گفت که خرده مقیاس های نوجویی، وابستگی به پاداش، همکاری و خودراهبری به ترتیب با ضرایب بتای ۰/۱۳، ۰/۱۴، -۰/۲۴ و -۰/۱۱ - تغییرات اعتیاد اینترنتی را به طور معنی داری پیش بینی می کنند.

جدول ۳- توصیف تحلیل رگرسیون در پیش بینی اعتیاد اینترنتی

متغیرهای پیش بین	ضریب غیراستاندارد	خطای برآورد	بتا	t	سطح معنی داری	مجدور R	F	سطح معنی داری
ثابت	۸۲/۸۶	۱۱/۴۵		۷/۲۳	۰/۰۰۰۱			
نوجویی	۰/۷۱	۰/۳۰	۰/۱۳	۲/۳۷	۰/۰۲			
آسیب پرهیزی	۰/۳۶	۰/۲۵	۰/۰۸	۱/۴۲	۰/۱۵			
وابستگی به پاداش	-۰/۹۹	۰/۳۵	-۰/۱۴	-۲/۷۹	۰/۰۰۵			
پشتکار	-۰/۹۴	۰/۶۱	-۰/۰۸	-۱/۵۲	۰/۱۳	۰/۳۵	۲۱/۷۷	۰/۰۰۰۱
همکاری	-۰/۸۹	۰/۲۲	-۰/۲۴	-۳/۹۱	۰/۰۰۰۱			
خود راهبردی	-۰/۴۱	۰/۲۱	-۰/۱۱	-۱/۹۲	۰/۰۵			
خود فراروی	-۰/۴۶	۰/۲۸	-۰/۰۸	-۰/۰۸	۰/۱۰			

نتیجه گیری

طبق نتایج پژوهش، صفات سرشت و منش کلونینجر قادرند اعتیاد اینترنتی را به طور معنی داری پیش بینی نمایند: در بین ویژگی های سرشت، دو عامل نوجویی و پاداش - وابستگی نقش معنی داری در تبیین اعتیاد اینترنتی دارند. در تبیین نقش ویژگی نوجویی در پیش بینی اعتیاد اینترنتی می توان چنین گفت: عامل نوجویی مسئول نوعی پاسخ به هیجان خشم و رویدادهای جدید است. افراد با نمره بالا در نوجویی معمولاً کنجکاو هستند، به سادگی برانگیخته شده و عصبانی می شوند، زود خسته شده و تکانشی و برونگرا و نامنظم هستند (کاویانی، ۱۳۸۶). به علاوه نوجویی با برخی بیماری های روانی از جمله اختلال های سومصرف مواد همبسته است (وینگو^۱ و همکاران، ۲۰۰۷). این یافته با نتایج مطالعات (کیم و همکاران، ۲۰۱۰) همسو است ولی با نتایج مطالعات (کو و همکاران، ۲۰۰۸) ناهمسو است.

¹ Wingo

از طرفی طبق مطالعات ژو^۱ و همکاران (۲۰۱۷)، عامل شخصیتی وظیفه شناسی با اعتیاد اینترنتی رابطه منفی دارد. همچنین بین عامل نوجویی، و عامل وظیفه شناسی در مدل شخصیت پنج عاملی نیز رابطه منفی وجود دارد (فرویت و ویل^۲ و همکاران، ۲۰۰۰). فلذا، می توان چنین استنباط نمود که بین عامل نوجویی و اعتیاد اینترنتی رابطه مثبت وجود دارد. با در نظر گرفتن این مساله که افراد نوجو میزان و شدت بالاتر تکانشگری و کنجکاوی را تجربه می کنند و به سادگی برانگیخته و عصبانی شده و برون گرا و نامنظم هستند، می توان گفت که این افراد در مقابل تکانش های گرایش به فضای اینترنت مقاومت کمی از خود نشان می دهند، نا منظم هستند و استفاده مداوم از اینترنت، در آنها بی نظمی ایجاد می کند. به دلیل تکانش گری بالا در مقابل تکانه های رجوع به فضای مجازی مقاومت کمتری از خود نشان داده و بی نظمی های حاصل از این استفاده مداوم از اینترنت با ویژگی شخصیتی بی نظمی در این افراد نیز همسو است.

عامل سرشتی دیگری که در تبیین اعتیاد اینترنتی بر اساس تئوری شخصیت کلونینجر نقش معنی داری دارد، پاداش وابستگی است: این یافته با نتایج مطالعات لی^۳ و همکاران (۲۰۰۷) همسو است. در تبیین این یافته می توان مطرح ساخت که عامل شخصیتی و سرشتی پاداش وابستگی نشانگر ارثی در پاسخ به نشانه های تقویت اجتماعی و هیجان دلبستگی است. این عامل میزان شرطی شدن افراد به تقویت کننده اجتماعی را تبیین می کند (کاویانی، ۱۳۸۶).

افراد با نمرات بالاتر در این عامل فداکار، دل نازک، وابسته، حساس و اجتماعی هستند. در مقابل افراد با نمرات پایین تر عمل گرا، مبتکر، زرنک، سرد و از نظر اجتماعی بی احساس، دودل، نامصمم و بی اعتنا به تنهایی هستند (سروکیک^۴ و کلونینجر، ۲۰۰۵). با توجه به اینکه بین پاداش وابستگی و اعتیاد اینترنتی رابطه منفی وجود دارد، می توان چنین اظهار داشت که افراد مستعد اعتیاد اینترنتی، نسبت به نشانه های تقویت اجتماعی حساسیت کمتری دارند و از نظر اجتماعی سرد و بی احساس هستند و نسبت به تنهایی حاصل از استفاده مداوم از اینترنت بی اعتنا هستند. در واقع می توان گفت، بی تفاوتی نسبت به نشانه های تقویت اجتماعی این افراد را هرچه بیشتر به سمت استفاده مداوم از اینترنت سوق می دهد و از طرفی نسبت به تنهایی که می توان آن را پیامد این استفاده مداوم دانست، نیز بی تفاوت هستند.

طبق یافته دیگر این پژوهش، عامل «همکاری» نیز نقش معنی داری در تبیین اعتیاد اینترنتی دارد. این یافته نیز با مطالعات لی (۲۰۰۷) همسو است. ویژگی همکاری، نشانگر تفاوت های فردی در کارکردهای اجتماعی افراد است. افراد با نمرات بالا، در این عامل، همدل، سازگار، پایبند به اصول، دلسوز و حمایت گر هستند و خود را به صورت عضوی از اجتماعی می پندارند. افراد با نمرات پایین در این عامل، خودشیفته، ناسازگار، خرده گیر و شاکي و کینه ای و فرصت طلب هستند و منافع فردی خود را بیشتر ترجیح داده و به حقوق و احساسات دیگران بی توجه هستند (کاویانی، ۱۳۸۶). همانطور که ملاحظه می شود مجدداً می توان رد پای بی تفاوتی نسبت به عوامل اجتماعی و ارتباط آن با اعتیاد اینترنتی را مشاهده نمود.

آخرین ویژگی منشی که با اعتیاد اینترنتی، ارتباط منفی دارد و با نتایج مطالعات لی (۲۰۰۷) نیز همسو است، خودراهبری است. افراد با نمرات بالا در خودراهبری، خودبسنده، مسئول، قابل اعتماد، معطوف به هدف، خودپذیرا و مبتکر هستند و به صورت واقعی و درست با جهان و خود برخورد می کنند. اما افراد با نمرات پایین در این عامل، ملامت گر، غیر قابل اعتماد، بی مسئولیت و ناتوان هستند و به صورت غیرواقعی با خود و جهان برخورد می کنند (سروکیک و کلونینجر، ۲۰۰۵). فلذا می توان چنین استنباط نمود که افراد با نمرات پایین به دلیل ویژگی های بی مسئولیتی، ملامت گری و گرایش به برخورد غیر واقعی با جهان، فضای مجازی را محیطی دلپذیر دانسته و گرایش افراطی به استفاده مداوم از آن دارند.

¹ Zhou

² Fruyt, Wiele

³ Lee

⁴ Svrakic

اعتیاد اینترنتی پدیده نوظهوری است و مفهوم بندی های متعددی از آن صورت گرفته است. با توجه به نقش و اهمیت شخصیت در تبیین رفتار و آسیب های روانی، مطالعه نقش شخصیت از منظر کلونینجر می تواند در تبیین این پدیده سودمند باشند. با توجه به اینکه مطالعه حاضر از نوع خودگزارشی بوده و تنها جامعه دانشجویان مورد مطالعه قرار گرفته است، پیشنهاد میگردد، مطالعات آتی با به کارگیری روش های دیگر و مطالعه گروه های دیگر به تعمیق هرچه بیشتر دانسته ها در مورد اعتیاد اینترنتی بپردازند.

منابع

- Block, J. J. (2008). Issues for DSM-V: Internet addiction. *Am. J. Psychiatry*, 165, 306–307.
- Cho, S.C., Kim, J.W., Kim, B.N., Lee, J.H. and Kim, E.H. Biogenetic temperament and character profiles and attention deficit hyperactivity disorder symptoms in Korean adolescents with problematic Internet use. *Cyberpsychol Behav Soc Netw.*(2008). 11, 735-737. doi:10.1089/cpb.2007.0285
- De Fruyt, F., Van De Wiele, L., & Van Heeringen, C.. Cloninger's psychobiological model of temperament and character and the five-factor model of personality. *Pers. Individ. Differ* (2000) 29(3), 441-452.
- Deryakulu D, UrsavasÖF Genetic and environmental influences on problematic Internet use: a twin study. *Comput. Hum. Behav.*(2014).39:331–338. doi:10.1016/j.chb.2014.07.038
- Fayazi, M., & Hasani, J. Structural relations between brain-behavioral systems, social anxiety, depression and internet addiction: With regard to revised Reinforcement Sensitivity Theory (r-RST). *Comput. Hum. Behav.* (2017). 72, 441-448.
- Floros, G., & Siomos, K.. Excessive Internet use and personality traits. (2014). *Curr. Behav. Neurosci. Rep*, 1,19–26.
- Gentile, D. A., Choo, H., Liau, A., Sim, T., Li, D., Fung, D., et al. Pathological video game use among youths: A two-year longitudinal study. *Pediatrics*. (2011). 127, 319–329.
- Ha, J.H., Kim, S.Y., Bae, S.C., Bae, S., Kim, H., Sim, M., et al. Depression and internet addiction in adolescents. *Psychopathology* .(2007). 40, 424-430. doi:10.1159/000107426 [10]
- jafary Nodoushan M, Kh AN, Mirizadeh M, Ahmari Tehran H, Gh N, Sadeghi Yekta T. The Survey of Relationship General Health Status between Internet Addiction in Qom University of Medical Sciences Student in 2010-2011. *J of Qom Univ Med Sci*. 2012;6(3):86-90
- Kardefelt-Winther, DA. conceptual and methodological critique of Internet addiction research: Towards a model of compensatory Internet use. *Comput. Hum. Behav.* (2014). 31, 351–354
- Kaviani H, biological theories of personality.(1386) Tehran: Sana Publication
- Kaviani H, Poor Naseh M. Validation Of Temperament And Character Inventory (TCI) In Iranian Sample: Normative Data . *Tehran Univ Med J*. 2005; 63 (2) :89-98
URL: <http://tumj.tums.ac.ir/article-1-1033-en.html>
- Khodabakhsh Ahmadi , Mohammad Reza Abdi , Hadi Abdolmaleki, Amir Mohammad Shahsavarani, The exploration of personality traits among adolescents addicted to the internet, *Kermanshah Univ Med Sci.*(2013). 16 (6); e77341

- Kim, J.W., Han, D.H., Park, D.B., Min, K.J., Na, C., Won, S.K., et al. The relationships between online game player biogenetic traits, playing time, and the genre of the game being played. *Psychiatry Investig.* (2010). 7, 17-23.
- Lee, M.-S., Hong, S.-D. and Joung, Y.-S. Characteristics of temperament and character properties in adolescents with internet addiction tendency. *Psychiatry Investig.* (2007). 46, 65-70. doi:10.5124/jkma.2007.50.1.65
- Lee, Y.S., Han, D.H., Yang, K.C., Daniels, M.A., Na, C., Kee, B.S., et al. Depression like characteristics of 5HTTLPR polymorphism and temperament in excessive internet users. *J. Affect. Disord.* (2008). 109, 165- 169. doi:10.1016/j.jad.
- Li M, Chen J, Li N, Li X. A twin study of problematic internet use: its heritability and genetic association with effortful control. *Twin Res. Hum. Genet.* (2014). 17:279–287
- Shapira, N., Goldsmith, T., Keck, P., Khosla, U., & McElroy, S. Psychiatric features of individuals with problematic Internet use. *J. Affect. Disord.* (1999)., 57, 267–272
- Shapira, N., Lessig, M., Goldsmith, T., Szabo, S., Lazoritz, M., Gold, M., et al. Problematic Internet use: Proposed classification and diagnostic criteria. *Depress Anxiety.* (2003). 17, 207–216.
- Svrakic D, Cloninger C. Personality Disorders. In: Kaplan B, Kaplan V, editors. *Kaplan & Sadock's Comprehensive Textbook of Psychiatry*. Philadelphia, PA: Lippincott Williams and Wilkins; 2005. pp. 3593–3603.
- Vallerand, R. J., Blanchard, C., Mageau, G., Koestner, R., Ratelle, C., Léonard, M., et al. Les passions de l'âme: On obsessive and harmonious passion. *J Pers Soc Psychol.* (2003). 85, 756–767
- Vink JM, Beijsterveldt TC, Huppertz C, Bartels M, Boomsma DI Heritability of compulsive Internet use in adolescents. *Addict. Biol:* Epub ahead of print. (2015). doi:10.1111/adb.12218
- Wingo, T., Nesil, T., Choi, J. S., & Li, M. D. Novelty seeking and drug addiction in humans and animals: from behavior to molecules. *J Neuroimmune Pharmacol* . (2016). 11(3), 456-470.
- Young, K. (1998). *Caught in the net*. New York: John Wiley & Sons.
- Zhou, Y., Li, D., Li, X., Wang, Y., & Zhao, L. Big five personality and adolescent Internet addiction: The mediating role of coping style. *Addict. Behav* . (2017). 64, 42-48

فصلنامه ایده های نوین

روانشناسی

دوره ۱۰، شماره ۱۴، پاییز سال ۱۴۰۰